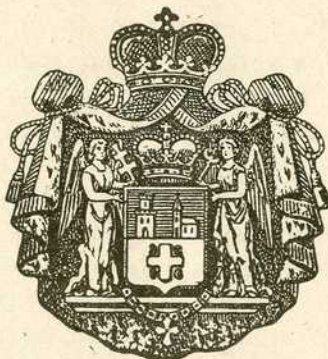

СРПСКИ СИОН

Год. X.

Број 48.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јерemiћ.

У Ср. Карловцима у недељу 26. новембра 1900.

Учење св. апостола Павла и Јакова о оправдању.

(по Вартману).

— САВА ПЕТКОВИЋ —

(Наставак.)

Прелазимо на Јаковљеве назоре о делима и њихову одношају према вери. Пошто Јаков нигде не учи о трајној вредности старозаветнога закона, то се само по себи разуме, да ни ова дела, која он препоручује, нису дела закона у јудејском смислу. Он говори о делима у апсолутном смислу без икаква тачнија одређења, као што то налазимо у новозаветним особито у Павловим списима, то значи да је њему *ἔργον* сасвим одређен појам. О садржини „дела“ поближе ћемо дознати у 1, 21—25. Пошто је апостол опоменуо читаоце, да *приме с крошошкѣ усађену реч*, наставља: „Будите творци речи, а не слушачи“. Затим упоређује заборавна слушача, који слуша реч а не твори, са човеком, који се огледа у огледалу. Противност таквом човеку јест *ποιητής ἔργου*, о коме апостол вели, да *ће бити блажен у делу своме* (1, 25). Пошто је овде *творца дела* један од

оних, који се у ст. 22. називају *творцима речи* то излази, да *ἔργον* има за садржину оно што *реч* (*λόγος-νόμος*) тражи од Хришћана, да извршују. Дело (*ἔργον*) је дакле испуњавање Јеванђеља, које није само блага вест о искупењу и спасењу, него и морални закон. И ово последње Јаков маркантно истиче.

Шта управо Јаков разуме под делима, дознајемо из 1, 26. 27. Овде до душе није употребљен израз *ἔργον*, али овде најјаче избија на површину апостолов назор о моралном животу. Ту се разликује чиста вера од лажне. Вера мора бити чиста и без мане, ако хоће да се одржи пред Богом. Такова је вера: обилазити сиромаше и удовице у њиховим невољама, и држати себе непогањена од света. Љубав је дакле суштина вере, зато јој је и обећан *венац живота* (1, 12). Она се препоручује *царским законом* (2, 8), она чува од просо-полепсије (2, 1—6), она помаже, да се човек *уздржи од опадања* (4, 11), она *вежба шриљње у невољама* (1, 2).

Са речју *ἔργον* дакле означава Јаков укупну хришћанску делатност, која се

равна по закону и речи (*νόμος, λόγος*), или по начелима јеванђеоским.

Ваља нам сада означити одношај вере према делима. За ту сврху особито је згодан одсек 2, 14—26. По својој обичају Јаков ставља одмах у почетку тему: вера без дела нема никакве користи. Ова истина потврђује се примером милосрђа, које има речи, али нема дела. Вера без дела је сама по себи мртва, не може се скоро рећи ни да постоји. По својој вредности и користи слична је демонској вери. Хришћанин, који само такву веру има, празан је човек и невредан пред Богом. Права се вера на-против показује у животу Аврамову и Раавиву. Вера без дела је тело без духа.

Каква је корист, браћо моја ако ко рече да има веру а дела нема? Зар га може вера спасти? (2, 14). Овде апостол има на уму ону веру, која је једноставно теоретско усвајање разума, у којој срце не учествује, којој не достаје унутрашњег живота и снаге која не рађа добра дела; ону исту веру, о којој ап. Павао вели у I. Кор. 13, 2: *и ако имам сву веру да и горе премештам, а љубави немам, ништа сам.* Вера и дела стоје овде у извесној свези. Могло би се рећи, да су једно другом координоване.

У другом ћемо се примеру уверити, како могу бити одељена ова два фактора спасења. У ст. 15. и 16. приказује се брат и сестра у љутој невољи Глад их мори, а немају што да једу; голи су, а немају чиме да покрију и згреју промрзле удове. Ми их гледамо и осећамо саучешће. Знамо, да им треба помоћи; ради бисмо били, да их угостимо богатим ђаконијама и да их обучемо у светло рухо. Али шта помажу све ове пуне жеље, кад их не можемо или не ћемо да остваримо! Велико саучешће, лепе жеље, али слабачка помоћ, мало дела! Неприродност овакова дељења вере од дела доказује Јаков у ст. 17. Он је пређе приказао веру као моћну животну снагу, као такву, која мора бити жива. Мртва пак ствар — каква би значаја могла имати? А вера без дела заиста је, по њему, мртва: *νεκρά ἐστὶν καθ' ἑαυτήν*. Мрвило је дакле својство такве вере. Она и не може, по црквеном учењу, оправдати и потпуно

спасти, јер „не оправдава се човек само вером, но вером и делима“.¹

Одношај међу вером и делима је органички, унутрашњи, животни. Дела нису вери туђа, већ сама вера има дела (*ἐὲν μὲ ἔχη ἔργα*), она су својина вере. Сасвим јасно излази на видело ово схватање апостола у ст. 18. Из њега видимо, да не може бити праве вере тамо, где нема дела. Ако је вера права и истинита, мора имати дела. Овој мисли иду у прилог речи: *ја ћу ти показати од дела својих веру своју*. Јаков се дакле подухватио, да докаже из дела својих веру своју, и то му је лако, пошто може и сме, као што рече Биспинг, „закључивати са последице на узрок, са плода на семе“.² Он је дакле уверен, да мора бити и дела, где има вере. Али ова дела морају бити дела вере, јер су она обележје и доказ вере. Тако су у овој реченици изражене две мисли, које једна другу допуњују: противник не може своју веру доказати, јер се права вера огледа само у добрим делима; Јаков може без речи доказати своју веру, јер је показује у делима.

Непобитан доказ за Јаковљеву тврдњу, да вера и дела могу бити и одељени, налазимо у ст. 19. Вера у једнога Бога јест нешто похвално, јер се њоме човек ограђује противу незнабожачкога монотеизма. Али голи теоретски монотеизам није довољан, пошто су и демони монотеисте и они верују у једног истинитог Бога.³ Али ова вера, која није слободна него присилна, не доноси им спасења, већ им увећава патњу, они дрхћу (*φρίσσοσιν*)⁴ Последица је дакле праве живе вере *σώζειν*, а мртве *φρίσσειν*.

Да је заиста вера без дела мртва и некорисна, доказује апостол стзаветним примерима и изрекама (20—25). Јаков назива човека са вером без дела *сујетним* т. ј. „без икакве вредности и садржине пред Богом“.⁵ Ова празнина човека основана је на његовој вери без дела. Ако вера нема живог духа (*πνεύμα*), она је

¹ Посл. вост. патр. о прав. вѣры чл. 13. стр. 52.

² Erkl. d. sieben kath. Br. (1871) S. 45.

³ Упор. Втзак. 82, 17; Пс. 95, 7; 105, 37; I. Кор. 10 20.

⁴ Bisping, Erkl. 7. kath. Br. S. 45.

⁵ Ibid. S. 46.

мртва (*νεκρά*). Јаков дакле схвата веру као животни принцип и назива је мртвом само тамо, где се она не развија у дела. Ваља имати на уму, да он и таково религиозном стању не ускраћује име *πίστις*.

Противници ишчекују од своје мртве вере ништа мање него спасење;⁶ а с каквим правом, то је апостол показао на демонској вери. За јамачно нису његови противници ни помишљали на таково упоређење њихове вере са демонском. Много им је ближе било упоређење са више познатим и чувеним патријархом Аврамом, који је такође, по Св. Писму, задобио оправдање пред Богом кроз своју веру. Па шта се могло приговорити тако јасном примеру њихова славног родоначеоника? *Шта?* — одговара Јаков — *Аврам отац наш не оправда ли се делима, кад принесе Исака сина својега на жртвеник?* (2, 21).

Из ових се речи види, да се Аврам заиста оправдао делима. О вери нема ни спомена. Али да Јаков овде ипак и веру претпоставља — о томе не може бити сумње. То се види из следећег стиха, где опет веру дозива у намет. Он не би ни могао говорити о оправдању Аврамову кроз дела, а да под њима не разуме дела вере. Дела та, која Јаков истиче као принцип оправдања, јесу и у овом полемичком одсеку дела вере.

Патријарх се дакле оправдао вером, али и делима, пошто је принео на жртвеник свога јединца. Вера његова била је жива, јер је оправдавала. Она је већ у своје почетку имала у себи будућа дела, као што и посађено семе садржи у себи будуће дрво. Па као што из незнатнога семена постане горостасно дрво, тако и из семена вере наједном се развије пројско дело вере. Према томе Јаков је и могао рећи: *Видиш ли, да вера помаже делима његовим, и кроз дела савршише* (*ἐτελειώθη*) *вера*. Вера дакле Аврамова није била мртва, она беше жива. Вера његова беше у тесној свези са делима његовим; она није била *χωρὶς ἔργων*, не *μόνη*, није била оде-

љена од дела, него је стојала с њима у најтешњој вези, сачињавала с њима потпуну целину.

Но при свем том што је Јаков истакао органску свезу међу вером и делима, то ипак приписује делима неку извесну самосталност, кад вели: *ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη*. У чему се састоји то усавршавање вере кроз дела, апостол на овом месту није казао, али, кад проучимо целу посланицу, лако ћемо сами доћи до тога. Ни једно својство религиознога живота не истиче апост. толико, као *τελειότης*. Као што мора бити закон, који је дан Хришћанима, *νόμος τέλειος* и његов рад *ἔργον τέλειον*; као што сам Христос мора бити *ἄνθρωπος τέλειος*, тако и вера мора бити *πίστις τελεία*. Она ће пак бити *τελεία*, ако има дела. Ако нема дела, не може бити савршена, не може бити оно, што треба да буде, — она ће бити *νεκρά*. Код Јакова је дакле две врсте вере: жива и мртва. Друге разлике он не чини. Свака вера без дела, од демонске па до празне хришћанске вере, њему је *πίστις νεκρά*; свака делатна вера, од првобитне па до пројске Аврамове вере, њему је *πίστις τελεία*. У делима тек види он усавршавање вере. На тај начин можемо схватити одношај вере и дела у овоме стиху као органички.

Пошто следеће реченице не садржавају никаква нова момента за решавање овога питања, то ћемо одмах прећи на последњи стих овога пасуса: 26. Јаков пише: *као што је тело без духа мртво, тако је и вера без дела мртва*. Као што видимо, апостол повлачи паралелу између вере и тела, дела и духа. Он ставља обоје једно уз друго као *σῶμα* и *πνεῦμα*. Вера без дела је као мртво тело без живота, ако напротив има дела, онда је жива. Дакле између вере и дела постоји унутрашњи живи одношај, као и између тела и духа.

Још нам остаје да рекнемо коју о оправдању ап. Јакова. Главни и основни назор Јаковљев о оправдању изражен је у овим речима: „*Богочовек* во породи насх словомъ истины, во еже быти намъ начатокъ нѣкѣи созданіемъ егво (1. 18). Ово место има за Јаковљево богословље исти значај као и Рим. 1, 16 за Павлово. Оно нам

⁶ Ова заблуда, по мишљењу Делингера, морала је владати у време апостола и међу јуд. Хришћанима и, пошто је подрила морал, ап. је свом снагом и са горким сарказмом побрља. (Christ. u. Kirche S. 211).

показује схватање Јаковљево Божанског дела, које је Христос за нас учинио. То је хришћ. основна мисао апостола, да је са Јеванђељем ушла у човечанство нова духовна животна снага. Тој је снази основ и извор Бог отац свѣтлост. Већ је преко пророка Бог објавио, да он има моћ рађања. „Азъ дахъ чистиі сіе, и не поманѣхъ еси мене, рече Господ; не се ли азъ родѣшю и неплоднѣи сотворихъ, рече Богъ твој (Исај. 66, 9).

Човек се налазио у стању смрти (1, 15), али није могао сам ништа учинити за свој нов живот. Својом рођеном кривицом пао је у то стање, пошто је, кушан слашћу (*idia epidormia*), пао у грех (*tihta amartia*), а овај породило у њему смрт. Ипак је овде живот јачи од смрти. Божје дело уздиже дело човечеје. Под овим „породи“ мисли духовно препорођење од Бога. Сврха је овога препорођења, да ми постанемо уједно првенцима Његова стварања. Израз „нас“, који је овде двапут употребљен, показује на јуд. Хришћане, на које је и управљена ова посланица, а који су, као нови Божји створови, први били позвани. „Они сачињавају“ — што рекао Биспинг — „првеначко сношће нове жетве, које ће Христос из свих народа свести у житнице Свога небеског Оца“.⁷

Која је субјективна погодба од стране човека потребна за препорођење, није Јаков изрекао, нарочито није препорођење учинио зависним од вере Али одношај између вере и препорођења лако се да одредити. *Logos altheias* је назван средством за ново стварање; он треба да постане у човеку новим животним принципом. Пошто он ипак не улази у човека на механички начин, то га човек мора примити слободно и уз своје суделовање. Ипак га не може примити и усвојити једино вером без дела.

(Свршиће се.)

⁷ Erkl. d. 7. kath. Br. S. 25.

Проповед

на дан Св. Димитрија*

Благо онима међу вама, љубазни моји, који сте дошли у дом Божји, да у њему

* Говорена у Св. Николајевској саборној цркви Карловачкој г. 1900.

и данас своју душу загрејете топлом молитвом Вишњем Богу и данашњем св. мученику. Ко је ради тога дошао, вратиће се задовољан, јер ће понети собом снагу што је искрена молитва даје, јер ће понети собом и поуку што је света црква данашњом славом својом пружа.

Павославна Христова црква поје данас литургију Св. Димитрију, а пева хвалу и славу његовим врлинама и добрим делима не само за то, да прослави помен имена његова и свети дан мученичке смрти његове, него да нам и данас изнесе светао пример, какви треба да смо и ми: — у вери истинити, у љубави постојани, у нади непоколебиви.

Пример тај ваистину светли са мучеништва Св. Димитрија.

У време оно, кад је назвати се Хришћанином значило што и главу метути на коцку; кад је знаменовати се знаком часнога крста и помолити се једном истинитом Богу било исто што и пристати: да будеш гоњен и мучен, копљем прободен, зверовима бачен или камењем засут; у време грешнога многобоштва незнабоштва и најљућега гонења Хришћанства, живео је у граду Солуну син војводе градскога, силнога по звању, богатога по имању, али — и блаженога у вери Христовој. Васпитан у својих родитеља вером у истинитога Бога и Спаса Исуса Христа, Св. Дититрије у тој вери је и одрастао, а после својих родитеља и остао — да је никад не промене, не изневери.

После смрти оца свога, постао је војводом града Солуна св. Димитрије. Кад му је цар Максимилијан предавао достојанство и власт војводску, захтео је од њега да гони Хришћане. Св. Димитрије се војводства примио, али не да гони, него да брани и одбрани Хришћана сваког у војводству своме. С почетка је чинио то кришом, али се брзо и он уверио, да истинита вера у Христа и оданост Његовој науци захтева јавну, отворену и одлучну борбу, какву тражи и каква доликује сваком борцу од уверења и истине, а без које победе и нема. Св. Димитрије ушао је и ту у борбу.

Није презао хоће ли то бити по вољи цару, ал' је знао, да ће ради тога изгубити и царску милост и своју главу. Но Св. Димитрију милија беше милост Божија од милости царске, милија нада у награду Христову него цареву, милије му беше изгубити главу него своју огрепнати душу.

Цар је све то дознао и Св. Димитрије мораде цару на одговор. Знајући, да се после тога одговора своје дому више вратити неће, но да га чека мученичка смрт, раздао је, пре поласка цару на одговор, сво благо и богатство своје сиротињи. „Раздао је земно благо, да потражи небеско“.

Храбро је ступио пред цара и говорио му одважно и одсеком, као што говорити уме, као што увек и говори човек дубоког уверења, свестан онога што хоће и онога чему тежи. Призвао је да верује у Христа и једнога истинитога Бога, да шири Христову веру и науку и да брани свакога ко се у име Христово крсти, Христа верује и Христову науку слуша. И осим свега рече цару и овако:

„Јеси ли слеп, ти царе и с тобом сви они, који се клањају којекаквим киповима, које су људи својом руком начинили, а не ћете да се клањате јединому и невидимому Богу и од њега посланому искупитељу Исусу Христу, коме се ја клањам и кога исповедам, и тврдо ћу га и одсада свагда исповедати и славити“.

После ових речи цар је плануо љутим гневом и заповедио, да Св. Димитрија баце у тамницу из које више неће угледати сунца ни месеца. Тако је заповедио мислећи зар, да ће се Св. Димитрије тиме застрашити, те вером својом поверити и Христа се одрећи. Но се преварио. Славећи Господа, исповедајући веру и наду у Христа, сишао је Св. Димитрије на дно у тамницу са једном само жељом, да за славу Христова имена и Јеванђеља узмогне и крв своју пролити и мученичку смрт претрпети. И та му се жеља испунила.

Кад је на крвавом позоришту младић Хришћанин Нестор победио и копљем пробо најмилијега цара борца Лија, на заповед цареву био је и он мачем посечен. Али, кад је цар дознао, да је

Нестор пре него што ће се почети борити с Лијем био у тамници код Св. Димитрија и молио од њега благослов и помоћ његових молитава за ту борбу, а верујући, да је Нестор само помоћу благослова и молитава Св. Димитрија победио Лија, цар плану још љућим гневом и заповеди да војници Св. Димитрија копљима у тамници убију.

Царска се не пориче, и војници извршише цареву заповед у данашњи дан. Под ударцима копаља, у грозним мукама и мученичким патњама, Св. Димитрије испусти своју светитељску душу, славећи Бога и призивајући лепо име Исусово, блажен што је за Христа и Његове божанске истине могао и мученичку смрт претрпети.

Ето, љубазни моји, тако нам св. црква казује о Св. Димитрију, а у тој причи и нас учи: каква треба да је и наша вера, а у вери преданост Богу и самопрегорење себе самих.

Истива је, да су данас времена друга, али наша вера треба да је иста, као и првих Хришћана. Да, друга су данас времена. Некада се вера у Христа казнила смрћу, данас је чудно не бити Хришћанин. Негда су са именом Хришћанина спојене биле мученичке патње, а данас положаји и власти, разна добра и преимуштва. Каква разлика између некад и данас. Али, каква разлика и у Хришћанима оних и данашњих времена!

Као да је престало доба мученика. Али не зато што нема више оних који би мучити хтели, него што нема оних који би се муци приволели. Оних првих и данас има. Ако не муче тело, хоће да убију душу, а тих се по речима Спаситељевим и треба бојати.

Ако не боду копљем груди, хоће да ти спале савест; ако не засипају камењем, траже да ти образ погазе; ако не бацају зверовима, раскидају ти срце и душу; ако не секу главу, али траже од тебе, да се одречеш своје свести, своје мисли, свога уверења, поноса људскога, те да збориш неистину за истину и чиниш неправду за правду, да хвалиш чега се грозаш, да кудиш и каљаш што ти је

свето, мило и драго. И зар су то мање муке од мука телесних? Овима се убија живот телу, али мукама оним убија се души блаженство, вечност и спасење.

Да отрпиш и те муке, драги Хришћанине и мили Србине мој, треба да те ресе три хришћанске добродетељи, којима је оснажена била и душа Св. Димитрија, треба ти снаге, којом је и он опасан и укрепљен био; треба да ти је вера, љубав и нада у Бога чврста као кремен, топла као сунце, непомична као гора. Таква вера, љубав и нада даје снагу, која свакој сили и насиљу одолева, сваку неистину и неправду побеђује, сваку грешност човекову посрамљује, а без које снаге нико не може испунити нити дужности хришћанске, нити позива свога, на послу положаја ма којег. Та се снага зове прегорење самога себе, које светли и са мучеништва Св. Димитрија.

А самопрегорења је данас мало, ма где га тражио, мало га је, јер је мало вере и уверења, љубави и одушевљења, наде и истрајности. Зато је мало и великих људи и великих дела.

Данас се радије слади него ради, радије руши него гради, радије замера него ствара, радије заповеда него слуша, радије пакости него љуби, радије одмаже него помаже, радије ишчекује него заслужује, радије речима размеће него плећи подмеће. А у свему томе нема истините вере у Христа, љубави за Његове истине и наде у њихову победу. У свему томе нема убеђења, а без овога нема уверења; нема љубави за истину и опште добро, а без ове нема одушевљења, а без свега тога — нема самопрегорења.

А њега баш требамо. Треба нам га и у цркви и у школи, и у породици и у послу сваком, позива сваког, на положајима свима. И кад га буде било, биће онда другчије свима нама, целом нашем народу, његовом напретку, његовој срећи и дао Бог лепшој будућности.

А да тако буде, ево нам и данас износи св. црква пример какви треба да будемо, каквом снагом да се онашемо. Понесимо тај пример из дома Божјег дому своме, нека нам увек светли, а у

светлости његовој нека нас самопрегорење Св. Димитрија подсећа, шта смо све дужни и као Хришћани и као Срби, у позиву своме, на положајима свима чинити и претрпети. Амин.

Протопрезвитер Јован Јеремић.

О наклоности к сумњи у своје ближње

ОД ДРА РОЗЕНМИЛЕРА.

Превео с њемачког Милан Поповић.

У добру напредовати, с непрестаном се ревношћу око тог старати, да мудријим и бољима бивамо: у том се, о Боже, у том се састоји наше одређење, тако нас ти позиваш. О кад би ми којом срећом слушали глас Твој — глас очев, који не тражи ништа друго од нас него нашу праву срећу, кад би Твоје заповједи све радосније и радосније испуњавали! О кад би ми с тога све јасније и јасније познавали своје дужности, нарочито свете дужности, које имамо да испуњавамо према својим ближњима и кад би према томе на том радили, да с никаквом неправичношћу чак и с незаслуженим неповјерењем и и увриједљивим подозрењем у другима не изазовемо бол, већ да свугдје, и у мишљењу и у раду покажемо благонаклоњено, човјекољубиво срце.

Има преступака, које сви, који слободније мисле, чим их само именују, сматрају као преступке, као прекршаје божанских наравствених закона, као гријехе и пороке и као гнусне.

У то се убрајају све врсте очевидне преваре, незаконитих угњетавања, злостављања и насиља, с којих смо криви својим ближњим.

Уз то је сасвим јасно, да би онај свијет, у коме би свугдје овладале такве неправде, за кратко вријеме постао сједиштем невоље; и да би се с тога свак, који од своје стране к томе доприноси, да се помути и оскрвни врело чистих радости и вишег блаженства, које је милостиви творац на земљу спустио, сматрао као кажњив злочинац и непријатељ човјечјег рода.

Али има такођер других преступака, који су у основи мање кажњиви, нијесу мање прекршаји божанског закона од оних, али се за то мање држе и лакше се извињавају; јер они или превише лакају наклоностима људским или се великим примјерима потпомажу, или се покривају случајном везом с добрим својствим онога, који гријеша; или такођер с тога што се тако јасно

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

не откривају као очевидни нападаји на добро других, и што се нарочито у своје првом постанку показују као невини и незнатни. Али ако би се ипак при поближем испитивању нашло, да су такви преступци или потицања на њих несравњено важнија била, но што они многим на први поглед изгледају, да су потекли из врло нечистих извора, и да су више пута наводили на најнеправеднија дјела, више пута били врло убитачни по праву срећу људску: ми би морали себи у свету дужност ставити, да те обмане откријемо и да се скривенијем, али с тога може бити у толико опаснијем непријатељу наше наравствености и задовољства одупремо. И тако исто бива с наклоношћу к подозрењу, с претјераним неповјерењем према другима; о чему ћемо данас више говорити, пошто нам је дало повода данашње Јеванђеље, и за то ћемо прије свега у тишини замолити Бога за помоћ и благослов.

И влѣкзх въз корабель, прейде, и прїиде во свой градъ. И се принесоша емѣ разслаблена (жилами), на одрѣ лежаща: и видѣвхъ Исѣсѣхъ вѣрѣхъ ихъ, рече разслабленомѣ: дерзай, чадо ѿпшцаютсѣ ти грѣси твои . . . . . Видѣвше же народи, чѣдишасѣ, и прославиша Бога, давшаго властѣ таковою челоуѣкѣмъ. (Мат. 9, 1—8).

У понашању, које је одговарало најстрожијим захтјевима божанског закона, у животу, које је у сваком погледу заслужно да се божанским животом назове, сам Господ наш не могао да избјегне различитим кривим тумачењима Свога рада и Својих намјера. И овдје, гдје с благонаклоњеним срцем умирује и исцјељује неког паћеника, којег је болест (као што се види из 5 главе Јованова Јеванђеља) била може бити пошљедица претходних погрешака раскалашног живота, и овдје неколицина присутних подмећу Његовим ријечима, које ништа друго не садржавају већ утјеху и обећање помоћи, лажан смицао: — тако да их је с благим укором упитао: Зашто мислите тако лукаво у својим срцима? Они су по свој прилици држали такву сумњу за куд и камо незнатнију погрешку, него што ћемо ми онда држити, кад будемо с позорним испитивањем размишљали о њој и о наклоности к сумњи у своје ближње.

С тога ћемо данас истраживати:

1. Шта се разумије под сумњом и наклоношћу к сумњи; 2. Из којих она извора потиче; 3. Како она дјелује, и [4. Како јој се можемо одупријети.

I. Наука, која нас учи, да о сваком човјеку најбоље мислимо, мора се додуше ограничено разумјети, ако она има да садржаје прави, за живот прикладни пропис. Никаква нам дужност не може заповиједати, или шта више, у том се никако не састоји дужност, да оно за добро држимо, што за то не можемо признати, кад имамо разлога, да по свој прилици противно држимо за извјесно или шта више за претежно. Кад би на примјер било могуће да с онаквим људима, за које ми јамачно знамо, да су нас или друге поновно обманули или указано им повјерење срамно злоупотребили, ипак поступамо као с добрим, вјерним и поштеним људима? Они су повјерење својом кривњом изгубили. Али додуше оном, који полаже неко право на наравствену доброту, приличи, да се чува, да никоме на жао не учини незаслуженим неповјерењем, шта више да над оним што му је неизвјесно, рађе изриче врло повољну него ли врло погубелну осуду и да бар нигда без довољног разлога о другим зла не мисли.

Противне погрешке називљемо сумњом с изразом, који је већ сам по себи особито значајан јер тим се познаје, да је то сумња смишљена — као заблуда и предрасуда. И о таквим се људима каже, да су они имали наклоност к сумњи или да су били к томе наклоњени, који или у опште гаје неосновано неповјерење према роду човјечјем, или се даду лако завести, да се занесу таквим неповјерењем према другима.

(Свршиће се).

О тајни причешћа и о свршавању Литургије.

Превео: Григорије А. Николић, парох Иришки.

(Наставак)

Чланак 2.

Изъ Оучит. Изѣст. О особитим случајевима, који се могу десити при свршавању литургије у погледу Агнца, као материје тела Христова. — Шта треба да чини свештеник, ако пред освећењем дарова дозна, да предложени Агнца не приличи за свршавање литургије? — Шта ваља чинити, ако свештеник дозна о том непосредно пред освећењем? О Агнцима, који случајно нестану са жртвеника или са престола у време свршавања литургије. — Шта треба чинити са остављеним агнцем, кад се по неком законитом узроку исти замени другим? Чим да се забави народ,

који стоји у цркви у то време, кад се један агнец замењује другим? О томе, шта је дужан чинити свештеник, ако примети неке недостатке у св. агницу по освећењу дарова, — а такођер у време самога сједињења? и т. слич. Шта ваља чинити ако треба одмах променити агнец, а друге ваљане просфоре за то наћи се не може? Шта је дужан чинити свештеник, да уопште избегне означене опасности?

§. 63. Ако свештеник, свршавајући литургију, примети, да предложени на дискусу за освећење агнец не приличи чим год за свршавање тајне, на пример, ако примети на њему неопажену на проскомидији плесан и т. сл., — то, ако ово буде до освећења дарова, свештеник је дужан отстранити неприлични ка освећењу агнец (на други дискос или на тањирић на жртвенику), а место овога узети другу просфору, свежу, чисту и пшеничну, и изговарајући над њом извесне речи из проскомидије: **Бж** воспоминаніе Господа и Бога... и т. д., извадити обичним поретком (као што се казује у проскомидији) нови агнец, за тим ставити га на дискос, разрезати (пожрѣти), пробости, окадити и покрити покровцем, и за тим наставити литургију од онога места, где је прекинута, и осветити дарове по обичају.

§. 64. Но ако свештеник сазна о каквим недостатцима предложенога агнца непосредно пред изговарањем речи Христових (**примите и адите** и остало), или у време самога освећења часних дарова, тада се осим надлежнога приправља другога агнца (као што је показано више у §. 63), свештеник мора вратити натраг и почети поново од речи: **Бж** сими и ми блаженними силами и остало, дакако, говорећи те речи тихо као што одређује устав, и поновити тихо и она места, која по уставу треба изговарати гласно, ако их је већ изговорио, а затим наставити свештенодјејство, као што је показано у служебнику, по обичају.

§. 65. Тако исто мора поступати свештеник и у оном случају, ако се пред великим входом и после входа, св. агнец не нађе на престолу, било да су га појели мишеви услед каквог чуда и т. сл. Само у оваком случају свештеник мора прво и прво, да потражи, изгубљени агнец и ако га заиста не нађе, — тек онда побринути се за вађење другога агнца по показаноме (§. 63. Оучит. Извѣст.) У осталом, ако би изгубљени и нађени агнец

био начет од мишева, или пак урљан прашином или песком и т. слич. то и у овом случају најбоље је извадити нов агнец и за тим продужити и на њему литургију по уставу (Дополненіе кз Оучит. Извѣст.).

§. 66. Ако се оваке неприлике (види: §§. 63. 64. 65.) догоде после освећења дарова, тада дознавши, да агнец не приличи за освећење или ненашавши га на престолу, свештеник мора одмах прво извадити нов агнец по показаноме (§. 63.), и затим, почевши од молитве: **Бж** сими и ми блаженними силами... , како ваља осветити овај (дакако изоставивши при овом освећење св. крви, ако се ово већ свршило) и за тим наставити литургију од места, на ком је стао, по обичају (упор. §. 64.).

§. 67. У свим оваким случајевима, кад се предложени агнец покаже незгодним за свршавање литургије (вид. §§. 63. 64. 66.), свештеник, приправљајући нов агнец, не треба тај пређашњи агнец да баца без пажње, него прижљиво да га сачува, као што је показано више (вид. §. 48), и за тим, по причешћу св. тајнама да га употреби као свети хлеб, премда и не као претворени у тело Христово, но свакако као самим својим назначењем достојна уважења особите почести.

§. 68. Народ пак у цркви у то време, кад се искварени агнец замењује другим, не треба да остаје без сваког занимања, него најбоље у то време да га цевци занимају појањем догматикѣ или другим свештеним песмама, или читањем псалтира или поучењем и т. слич. тако, да верни при том и не примете, да се нешто необично свршава у храму, да се на тај начин по могућности не да ни најмањега повода к саблазни или сумњи онима, који се моле Богу (Допол. кз Оучит. Извѣст.).

§. 69. Ако свештеник примети, да је предложени агнец неприличан за свршавање литургије у време самога причешћа, то ће и у таком случају узети нову, чисту просфору и, извадивши из ње нови агнец и положивши тај на дискос по Уставу, као што је показано на проскомидији (упор. више §. 63.), вратити се к речима: **Бж** ношъ, вж нюже преданъ бываше... и при том поновити и речи Господње: **примите и адите**... и т. д. и за тим, испустивши све, што се односи на св. крв, продужити молитву: **поминающе дѣво**... и **твѣм ѿ твоихъ**... по обичају. При овом свештеник

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

је дужан такођер узети и узвисити дискос са св. хлебом, дакако само дискос, сасвим не дотичући се чаше, као већ освећење, и за тим читати молитву: *ѿне приносимъ ти . . .* и тропар: *Господи, ниже Пресвѣтаго Твоего Дѣла . . .* са стиховима три пута, по уставу, и овде осветити само предложени хлеб, говорећи: *И сотвори оубо хлѣкъ сей + чесное тѣло Христа твоего, + преложивъ + Дѣломъ твоимъ свѣтимъ.* После овога нека прочита обичну молитву: *Икоже быти причащающимъ . . .* и причести се по обичају. Ваља само приметити, да све, показано више, свештеник треба (64) да говори тихо, и тек за тим остало после причешћа да свршава на литургији по уставу, као што се показује у службенику.

§. 70. У свима означеним случајевима (§§. 63, 64, 65), ако се не може наћи друга добра просфора ради вађења новог агнца, то чим свештеник примети на предложеном агнецу какве недостатке, који прече да се освети, мора он пазити, кад је дознао том да ли до освећења св. дарова, то треба одмах да прекине даље свршавање литургије, по узаконењу црквеноме (Оучит. Извѣст.). У том случају најбоље је чим свештеник дозна за какве недостатке у датом агнецу, да изговори: *Глава тѣвѣ, Хрїсте Боже, оупованїе наше . . .* и остало и када клир одговори отпусно *Глава и нынѣ, Господи помилѣй и Благослови*, да учини обичан отпуст и да не свршава литургије даље ни у ком случају (Дополненїе къ Оучит. Извѣст.).

§. 71. Но ако свештеник дозна о недостатцима предложенога агнца по освећењу св. дарова, а друге просфоре, из које би требао извадити нови агнец, не може никако наћи, свештеник не треба да прекида литургије (Оучит. Извѣст. упореди ниже чланак 3. §§. 73—78). Само у време причешћа у таком случају он се има причестити једино из св. чаше, као праве крви Христове, а за тим употребити и предложени агнец, ако је могуће, дакако само као благословен хлеб, а не као тело Христово, по показаноме (Види више §. 64. Дополненїе къ Оучит. Извѣст.). А ако га употребити не може, нека га метне под престол сажегавши га предходно на огњу, као што се одређује поступати са свим исквареним дарима у залихи (Упореди ниже одс. VIII. §. 156.)¹

¹ Случајеви, показани у §§. 63—71 ретко се догађају у пракси и називају се казуитиком. Ми их стависмо овде само стога, што се о њима говори у Оучит. Извѣстие.

§. 72. Само се собом разуме, да је ради избегавања разних показаних недостатака и других сумња к освећењу предлаганог св. агнца, свештеник дужан свагда пазити пре свега, да би поскураче и друга лица, која пеку просфоре, зготовљавали их од правог брашна и како треба. И на тај заиста начин свештеник при том не сме никада дрзнути да служи на просфорама врло тврдим и старим.

А ако се догоди служити на таковима кад и кад, то, још не почињући проскомидије, свештеник мора пре свега пажљиво испитати просфоре, а у случају потребе шта више и разломити једну од њих, и тек кад се увери, да су у истини оне такве, какве треба да су, служити на њима литургију без сваке сумње, у славу Божју (Оучит. Извѣст.)

(Наставиће се)

Извештај епархијских власти Пакрачких.

(Наставак)

Именовање и потврда ђакона, парохијских помоћника, пароха и протопрезвитера у смислу дотичних одређења.

Од 1892. до конца 1899. године, помрло је свештеника мирских и активних и умировљених свега 27 и то: у активној служби 21, умировљених 6 и 3 јеромонаха; умировљено је од мирских свештеника свега 12, наиме; споменутих шест покојника и других 6 и то 4 стално, а 2 ради тешке болести привремено: 1 архимандрит добио је отпусну грамату из клира епархије наше и прешао у другу епархију. А рукоположено је у том времену свега и то: мирских свештеника 25 и монаха 4, свекупно 29. Од мирских 3 су рукоположена са назначењем ван парохијске службе, и тако је служба парохијска добила свега 22 служитеља, а у исто вријеме изгубила 33, дакле се број парохијскога свештенства смањило за 11 свештеника. А статус монашкога осим 4 рукоположена увећао се доласком привремено двојице из архиђецеде, који нијесу за сада овдје ни једном манастиру причишљени; и тако се број јеромонаха увећао фактично за 3 односно једног, ако се не рачунају као прираст привремено овдје налазећа се она два јеромонаха.

И тако је концем 1899. г. свекупни статус свештенства оба реда ово: мирских: 5

окојних протопрезвитера, 1 администратор протопрезвитерата, 63 пароха (1 међу тима почасни протопрезвитер) 5 администратора, 5 капелана, 4 ван парохијске службе, 6 умировљених, — свега 89; а монашкога реда: 3 игумана, 1 придворни; 20 јеромонаха и 1 умировљени игуман — свега 25, осим тога два монаха.

Статистику ову слободна је потписана изнијети славној скупштини ради тога, да се види превелика оскудица на парохијском свештенству у епархији нашој, јер су горњи бројеви, омјерени о потребу службе, сувише слаба пропорција. По одбитку наиме од укупнога броја 89 мирских свештеника 6 умировљених и 4 ван парохијске службе, остаје истих за парохијску службу на расположењу свега 79, а по Прев. Рекрипту требало би 103 пароха, 8 системизованих парохијских помоћника и 4 протопрезвитерска капелана — 115, дакле 36 мјеста парохијске службе остаје не испуњених.

Осјећајући претешко ту оскудицу на парохијском свештенству, потписана се од 1893. па до данас обраћала с молбом на надлежно мјесто, да се оскудици тој помогне. Резултат тих молби био је, да је пре 5 година искоњена дозвола, да се 7, епархије наше, богослова прими са нижом од прописане претходном, спремом у богословски завод у Задар, уз годишњу из клирикалнога фонда штипендију за свакога од 200 ф. а уз обвезу, да по свршеним богословским наукама ступе у парохијску службу епархије наше. Од тих богослова 3 су до конца 1899. наступили парохијску службу, 1 је завод напустио, а 3 нису се још спремили за рукоположење. Пре три пако године дозволио је свети архијерејски синод наш, да ученици гимназије у Карловцима из наше епархије уживају већ за VII. и VIII. гимназијски разред штипендију од 120 ф. годишње и благодјејаније, ако се обвезу по свршеним наукама гимназијским ступити под истим условима у богословију, а по свршеним наукама ступити у клир епархије ове; и од таквих богослова имамо сада у Карловцима из епархије наше свега двојицу, и то у другој разреду.

Но то је за садању потребу, као кап воде на вруће гвожђе, када се узме у обзир, да је и међу садањима дјелствителнима свештеницима слабих, који требају личнога спомоћника,

и таквих, који ће у мировину, јер не могу служити без помоћника, а међутим ће и смрт тражити своје проценте.

Потписана је покушавала, не би ли из страних епархија могла добити, било свршених кандидата за чин свештенички, било свештеника за потребе службе у епархији нашој — но слабо се и у том успјевало. Из епархија, у којима су по свештенство повољније материјалне прилике не радо се прелази на горе, а из епархија, у којима су прилике сличне нашим, нема свештеника на претек као ни код нас. Ипак је прешло у епархију нашу и то: 2 свршена богослова из епархије горњокарловачке, 1 из бачке, 1 из будимске, и 2 су из архијерејезе; но од тих су само она двојица из горњокарловачке епархије и један из архијерејезе наступила парохијску службу овдје, а од оних из других епархија: 1 је монах, а 2 су у служби ван парохије; осим тога прешао је у овом перижоду и 1 свештеник из архијерејезе, али се послје неколико година, кад му се тамо указала боља прилика, вратио, одакле је и дошао. Још се пријављивало неколико њих свештеника и богослова из разних епархија, за прелазак у нашу епархију, али не дођоше овамо. Неке нису пустили овамо због недовољне према постојећем закону спреме, а неки нису могли бити примљени због разних недостатака својих. И тако потписана не имајући куд камо, морала је употребљавати монашко свештенство у службу парохијску. Данас је у служби парохијској 19 јеромонаха, што не одговара сасвим ни користи службе парохијске, а ни манастирске, а најмање је то према објету монашком. Манастири су остали без довољне службе изнутрашње и спољашње, а браћа им изложена у свијету разноме искушењу на штету времениту, а доста пута и вјечну.

Но и покрај те помоћи јеромонашке још је празно преко 30 мјеста парохијског свештенства. Ту није било друге, него скоро сва мјеста протопрезвитератских и системизираних парохијских помоћника оставити не попуњена, а парохије празне повјерити сусједном свештенику, да их опслужује, како може.

Коначно је потписана потпомагала и сама узбуђивала вољу и наклоност у гдјекојих парохија, које у опште имају мало изгледа, да би се икада засебним свештеником могле попуњити, да се присаједине обликој јачој парохији, и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

тима олакшају себи терет и ојачају заједницу, у којој би већим приходом боље осигурали себи свештеника бољега, а уз то сталнога. Али се у томе успјело или слабо или никако. Народ наш воли патити, само да има своју засебну парохију, ако не баш данас, а он мисли, да је боље и икада, неголи никада. Него се може чути, да би на вишу заповијест неке парохије ипак пристале на редукцију, али саме неће да то закључе. Зато би можда било добро, да високи народно-црквени сабор одреди редукцију у интересу и парохија и свештенства.

Што се тиче располагања са мјестима, која су се правилно могла попуњавати, потписана је по закону поступала; на сваку упражњену парохију исписиван је по могућности што прије стечај, но много је стечајева остало без успјеха ради оскудице наше у свештенству; а кад се јавило њих више свештеника на коју парохију, стављала је потписана тројну кандидацију за избор између најбољих кандидата, и може народу у похвалу, а себи на понос и утјеху рећи, да су скоро свагда бирани понајбољи између кандидата, и да су избори текли свагда по закону, на што се пазило овдје и прије, а и после избора приликом потврђења изборнога. А ако је компетовао само један молитељ, што није ријетко бивало, саопштавана је молбеница црквеној општини на изјашњење, прима ли дотичнога за пароха или жели поновни испис стечаја и према закључку црквене скупштине слиједило је даље решење.

Обављено је свега избора, и улиједило потврда односно именованја и то: 1 протопрезвитера, 34 пароха и системизирана парохијска помоћника; а до избора протопрезвитератских капелана и ђакана није нигдје ни дошло, један је само стечај био и поновно расписан за протопрезвитератскога капелана, но и тај је безуспјешан остао. Осим избора било је и именованја мирских и монашких свештеника за личне и парохијске помоћнике и администраторе парохија, како је кад потреба изискивала.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Седница Архиепископске Конзисторије) за-кавана је за 28. новембар (11. децембар) о. г.

(Избор). За системизованог парохијског помоћника у Башахиду изабран је једногласно јереј *Ђура Николић*, досадањи парох у Новом Соитвану.

(За администратора парохије) у Двору постављен је јереј *Миле Грубор*, досада администратор парохије у Горњем Карловцу.

(Градња Народнога Дома.) Дана 19. (2.) новембра о. г. одржана је у канцеларији народно-црквенога тајништва у Карловцима офертна минута лицитација ради издања градње срп. нар. цркв. здања за средишна автономна звања и саборницу. Као најбољем нудиоцу градња је издана архитекту г. *Владимиру Николићу* уз прорачунску грађевну цену.

(† Јереј *Дане пл. Будисављевић*) администратор парохије у Дебелом Брду (Горњо-Карловачка дијецеза) преминуо је у Господу 15. (28.) новембра о. г., у 56. години свога живота. Рођен 1844, а рукоположен је био за презвитера 1869. Служио је као свештеник у Тишковцу, Осредцима, Јашану и напослетку у Дебелом Брду. Био је једне саборске периоде и послаником на земаљском сабору. Лака му земља и вјечна памта!

(Књижевни Одбор Матице Српске) имао је у четвртак 16. (29.) новембра о. г. свој редовни састанак под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. На извештај председников о смрти проф. Владана Арсенијевића члана Књиж. Одељења одазвао се Одбор устајањем и ускликом „Слава му!“ Уједно је решено, да се умоли Књиж. Одељење, да одреди једног свог члана, који ће говорити у спомен и славу покојникову. — Председник чита писмо дра Оскара Ажбота, свеучилишног проф. у Будимпешти, у ком захваљује на избору за почасног члана Матице Српске. — На предлог секретара друштвеног умолиће се госп. Антун Фабрис у Дубровнику, да за Летопис напише студију о врлом српском књижевнику, пок. дум-Ивану Стојановићу. — „Мађарско историјско друштво“ у Будимпешти пристаје на измену издања. Уједно тражи, да им се за орган, Századok“ шаље извештај о књижевном раду Матичину, на што се радо пристаје. — Расправа дра Лазе Костића „О Јовану Јовановићу Змају и његову певању“ издаје се на мишљење

члану Радивоју Врховцу. — Шаљива игра у једном чину „Кривотворци“ од Мите Калића издаје се на оцену члану Јовану Грчићу. — Примају се за Летопис „Мирте“, песме Алексе Шантића. — Прима се за Летопис оцена Јована Скерлића на роман Милана Недељковића „Прелом“ и издаје се редакционом подбору. — Према извештају члана Радивоја Врховца прима се за Летопис чланак Моје Медића, „Анакреот. Шилер и П. П. Његош“. — Још су расправљене неке ствари о питомцима под управом Матице Српске.

(Управни Одбор „Матице Српске“) држао је 18. новембра (1. децембра) о. г. своју редовну седницу под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. На извештај председников, да су преминули чланови Матичини: Милош Пауновић, трговац и општински начеоник у Ст. Пазови и Владан Арсенијевић, професор српске учитељске школе и члан књижевног одељења „Матице Српске“, одао је управни одбор уобичајену почаст успомени тих чланова Матичиних. — Узета је на знање одлука заједничке седнице управног одбора и књижевног одељења о непопуњењу стипендијског места у задужбини Ђене Брановачког и жене му Иде. — Узета је на знање одлука судска о оставини Стевана Стојаповића из Ердевика. — Изјавиће се захвалност „Чешкој Академији Наука цара Фрање Јосифа I.“ у Прагу, која је у замену за Матичин орган Летопис и остала издања послала сва досадашња њена издања философско-друштвене и историјско-филолошке класе, на броју 82 књиге. — Поднеће се кр. угар. министарству просвете и црквених послова прорачун Матичини за г. 1901., које је књиговодство пренимало према одлукама овогодишње скуштине и према примедбама, које је министарство учинило на прорачуне Матичине за г. 1900. — Члан Матичин и књижевног одељења Владан Арсенијевић, професор српске учитељске школе у Карловцу, желећи још за живота свога поклонити „Матици“ своју библиотеку, у којој има око 5000 свезака, затражио је на сагрти својој, да „Матица“ пошаље свога изасланика који ће из ње гове библиотеке одабрати оне књиге, које „Матица“ у својој библиотеци нема, а остале да припадну српској великој гимназији Новосадској и српској препарандији у Карловцу. Како је библиотекар друштвени др. Ј. Радонић препречен био да оде у Карловац, то је изаслат чиновник Матичин Душан Станковић, који је још за живота, сада већ покојног Владана Арсенијевића, књиге одабрао, у четири велика сандука спаковао и овамо послао, и с покој-

ником се на опелу згодним говором опростио. — Узет је на знање месечни извештај књиговодства о стању улога и готовине. — Узет је на знање извештај председников, да је каса 1. децембра о. г. изненада скронтована и да је сасвим у реду нађена. — По мишљењу фискаловом дате су неким дужницима дозволе, да могу бестеретно отписати неке парцеле од својих заложених непокретности. — Издато је на пуниларну сигурност више зајмова, у износу око 11.000 круна. Други предмети били су административне и економске природе.

У Босни и Херцеговини.

(Богословија у Рељеву). На Српском Православном Богословском Училишту у Рељеву именовани су: протојереј *Милош Лалић*, досадањи катихета и професор у Кр. Великој Гимназији у Госпићу, за дефинитивног управитеља, а свршени слушаоц источно-православног богословског факултета у Черновицу *Тома Поповић* за суплента. Досадањи професор протојереј *Станко Жујански* разрешен је од даљег службовања на властиту молбу.

У Србији

(Велика Школа). Министар просвете и црквених послова одредио је г. *д-ра Каменка Суботића* да ради на уређењу и преустројству библиотеке Велике Школе. Као помоћник при томе раду биће му г. *Милутин Поповић*, приправник гимназије Краља Александра I.

Разне белешне.

(„Браник“ се умиљава.) Допуштајући своје „капиту“ све, „Браник“ нас је и у 138. броју почаствовао обиљем недоказаних тврдња и „популарних“ погрда, којима од неког времена конкуреше и самој „Застави“. Који познају големе јаде око „Браника“, веле, да се „ноблес“ тиме умиљава „Застави“ и радикалима. Зашто, није тешко погодити. Но како било, — Браникова грдња је престала већ бити увредом. Биће нам лично сасвим право ако „Браник“ за погрђивање „Срп. Сиона“ отвори и — сталну рубрику, која би карактеристику Браникову тим очигледније приказала. Колико је пак погрђивање његово у служби општега добра, — можда у „Бранику“ о томе, под теретом дешператних брига за партију и будуће мандате, нису доколни да мисле.

По 139. броју „Браник“ је опет просуо свој „ноблес“, „снагу своје борбе“. Наиме, „подигао је доказе, који леже на улици, на их поредао“. С таким доказима не можемо имати посла, тим мање, што се „Браник“ и ако збуњено па неспретно, али ипак — извињава, тако много, да је своју кривицу потпуно — доказао.

Позив на претплату

КЊИЖЕВНИХ РАДОВА

ИЗАБРАНОГ СКОПЉАНСКОГ МИТРОПОЛИТА
АРХИМАДРИТА ФИРМИЛИЈАНА

Ступивши у 50-ту годину старости, и налазећи се ван отаџбине наш уважени пријатељ господин *Фирмилијан*, решио се, да своје дојакешње књижевне радове скупи у целину и групише по специјалности, па да их штампа и преко нас изда. Ту своју намеру он је и остварио и сад је већ на крају штампања и његова пета књига, а одма ће се дати у штампу и шеста и т. д. Све књиге могу се одма поручити код нас. Цена свакој књизи означена је (без поштарине) у овом претплатном позиву. За сваку књигу треба нама послати означену цену, а ми ћемо послати књиге пошто на рачун поручиоца. Скупљачима на 20 претплатника дајемо једну књигу бесплатно. Књиге су ове:

Књига прва

Тумачење јеванђеља са беседама.

Приступ. *Важније појединости о св. Јеванђељу*
Начин писања у апостолска времена. Подела текста на главе по Амонијевој системи. Евсевијеви канони. Евталијеви стихови. Неповређеност јеванђеља. Важније кодекси. Најстарији преводи. Одломци списа старих писаца. Каталогизација из времена од II—IV. века. Способност јеванђелиста као достоверних писаца. Искреност јеванђелиста. Апокрифична јеванђеља. Богодуховеност. Биографија јеванђелиста. Кратка биографија 70 Спаситељевих ученика. Монете, које се у јеванђељу помињу и њихова вредност. Еврејска хронологија и празници. Хронолошка таблица догађаја I-вог века — свештена географија. Топографски опис Палестине за време Римљана. Узроци јудејскога рата с Римљанима. Филистинија. Финикија. Ерменска. Мидија. Елам. Персија. Вавилонија. Асирија. Месопотанија. Мала Азија. Сирија. Арамска. Египат. Етнопија. Северна Африка. Речник и тумачење страних речи у Новом Завету. Тумачење јеванђеља недеља св. Великог Поста.

Књига друга

Тумачење Јеванђеља са беседама
свију недеља преко године.

Књига трећа

Тумачење јеванђеља са беседама
на све велике и средње празнике са још
6 разних беседа.

Све три књиге у меком повезу 8 дин. или 8 кр.
Све три књиге у тврдом повезу 10 дин. или 10 кр.

Књига четврта

Парохіалник (Требник)

Крштење и миропомазање. Причешће и покајање. Брак. Елеосвећење. Погреби и парастоси. Разне молитве. Воскрсни тропари. Тропарии и кондаци на празнике Господске и светитељске. Тропарии општи. Песме духовне. Зборник 12 месеци.

Цена у тврдом повезу 12 дин. или круна

Књига пета

Догматичко богословље.

Први део:

Приступ. — Спрема незнабожачких народа за дочек Спаситеља.

Цена у меком повезу 1 20 дин. или 1 кр. 20 фил.

Кад која књига буде готова објавиће се преко новина и онда треба слати претплату на нашу адресу

Београд — Земун, 25. септембра 1900. год.

Витомир Марковић и Павловић
трговци црквених утвари.

Умољавају се уредништва српских листова, да овај књижевни оглас прештапају.

Дат је у штампу и до Сретенија 1901.
год. биће готов

ЗБОРНИК

ЦРКВЕНИХ БОГОСЛУЖБЕНИХ ПЕСАМА ПСАЛМО-МОЛИТАВА

Извод из Типика

и

Црквенословенски речник

што их (све у 1 књизи) приредише: Јован Живковић професор у богословији и Јован Живановић професор у Гимназији

Овај је *Зборник* потребан сваком православном Србину, јер се у њему налази све најпотребније за богослужења празнична и дневна, а изводом из Типика и црквенословенским речником даје сваком могућност, да у величанственом богослужењу православне цркве суделује благообразно и по чини.

Штампа се пак овај *Зборник* на јакој сатинираној артији оваким крупним словима:

Прѣидѣте людіе воспоиѣмъ, и на неће преко 40 табака вел. 80.

Цена је за претплатнике: у *малом* повезу (броширан) 5 круна, у тврдом *плашненом* 6 круна. Пошто ће се дућанска цена повисити, то се сваком препоручује, да се с претплатом пожури.

Претплату и имена претплатника ваља слати

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

на адресу: **Јован Живковић**, професор у богословији: Скупљачи добивају једанаесту књигу на дар или новац за њу.

Јавна захвала.

Приликом смрти нашег никад непрежаљеног сунруга, оца, деде, свекра и таста

Георгија Поповића

пароха дољне цркве карловачке,

свима онима који нам указаше своје топло саучешће у нашој превеликој тузи, изјављујемо овим нашу најтоплију благодарност најме: Његовој Светости преузвишеном господину Георгију Бранковићу патријарху српском као и високопреосвештеном господину Мирону Николићу епископу пакрачком, поглавитом господину Арсену витезу Милетићу кр. кот. престојнику у Беловару, а не мање изјављујемо нашу захвалност високопречасној г.г. протојереју и ректору богословије Вучковићу, протојереју Руварцу, Др. Летићу професору богословије, протојереју Константиновићу који се у цркви с покојником посмртним говором опростио, протојерејима Јакшићу и Живковићу, преч. г.г. свештеницима Маширевићу гимн. катихети, синђелу Ананијевом, Јовићу, јеромонаху Чалошевићу, архиђакону Пантелићу и протођакону Бошњаквићу.

Уједно изричемо своју захвалност преч. г. протојереју Јеремићу, који је у краткој болести покојниковој истога походио.

Подједно овим изричемо нашу захвалност славној управи и колегији професорској Богословије и Гимназије, Женској Задрузи, коровоћи г. Д. Котуру и г.г. богословима који покојника до вечне куће однеше.

И свима онима који нам било писмено или усмено у нашој тузи своје саучешће изјавише и покојника до гроба отпратише.

Ожалошћена породица.

Јавна благодарност.

Госпођа Евица удова пок. Исидора Регелца, становница и посједница у Шиду, изволела је поклонити овом св. храму св. оца Николаја дивно израђено „небо“ у вредности 1500 круна, за душу свога умрлога сунруга, а за вечити спомен свој.

У име срп. прав. цркв. општине, на таком лепом и скупоценом дару, овим се потписани најтоплије захваљују врлој приложници и побожној Српкињи, обећавајући, да ће за спас душе умрлог Исидора Регелца свевишњему Творцу своје урдне молитве слати, а од Бога просиће

срећан и дуговечан живот ктиторци госпођи Евици Регелцевој.

У Шиду на Арханђелов-дан 1900.

Миливој Милошевић, Јован Воиновић
парох. председник.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. Е.К. 252. ех 1900.

1—3 170

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на парохију I. разреда у Слушници, протопрезвитерата будаптанског.

Рок компетовању траје до 14. (27.) децембра 1900.

Из сједнице Епархијске Конвисторије, држане у Плашком, 2. новембра 1900.

Михаил

Ad П.С. 388/306 ех 1900.

167 3--3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на једно упражњено место у стипендијској заклади Атанасија Бале са годишњом стипендијом од 200 круна. —

Стипендије ове закладе, које су подељене у три разреда од 200 круна, 240 круна и 300 круна могу се поред постепеног промицања из нижег разреда у виши, подарити само таквим православним ученицима гимназије, богословије, свеучилишта или академије, који спадају у опсег српске митрополије карловачке, а који не уживају нити друге какве потпоре, нити пак стипендије, што су истим основатељем код протестанских наставних завода у Дебрецину, Шарошпатаку и Пожуну установљене. —

Сродници основатељеви имају првенство пред другим молитељима.

Молитељи треба да поднесу своје, крсним листом, школском сведоцбom и сведоцбom сиромаштва снабдевене молбенице најдаље до 5. (18.) децембра 1900. срп. прав. нар. школском савету у Карловцима и у истој и то да кажу, камо да се достави одлука школскога савета после седнице му.

У Карловцима, 10. (23.) новембра 1900.

Председништво

срп. прав. нар. школског савета.

ДРАЖБА

2—2 168

Потписана управа издаваће путем јавне дражбе дана 28. новембра (11. децембра) о. г. у 10 сати, манастирски кречни мајдан „маторац“ под закуп на три године.

Жаобина 200 круна.

Управа манастира Беочина.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ХРИШЋАНСКО-ПОЗЛАТАРСКА РАДИОНИЦА И СТОВАРИШТЕ

ЦРКВЕНИХ УТВАРИ

ЛУЈА ТАУША

Дунавска улица У НОВОМ САДУ Код Златног крста

ОСНОВАНА 1883. ГОДИНЕ.

Препоручује се сл. црквеним општинама да се могу пуним поверењем обратити на **моју позлатарску радионицу и стовариште свих потребних црквених утвари**, где ће на најсолиднији начин, пуно задовољство и најјефтиније цене, своје потребе снабдети моћи.

Да би се мој позив као истинит сматрати могао, сведочи моја дугогодишња

пракса у истој струци као и веза са првим светским фабрикама, кроз које ми се пружа могућност најлепше и најбоље ствари уз најјефтиније цене набављати те тако свакој конкуренцији на пут стати.

При том нека је сл. црквеним општинама знано, да моја радња није само у огласу (анонци) већ у најбогатијем избору снабдевена како са црквеним утварима тако и св. иконама строго по православном типу масном бојом на платну руком рађених, као и правих руских икона у сребру и злату окованих или на стаклу и Папиру израђених.

Једна кућна св. икона на платну масном бојом руком рађена величином 71×85 cmт. са једним лепим 10 cmт. широким златним оквиром стаје само 11 круна.

Уз то препоручујем сл. црквеним општинама да продајем сваковрсних ламбас броката и дамаст свиле за барјаци и литије и на метер за одежде и друге потребе, као и сваковрсних бортни и реса, које држим вазда у великом избору на моме стоваришту.

Важно за преч. гг. свештенике!

Један појас црвене или плаве боје од чисте моаре свиле дупло јаке 90 cmт. дужине а 13 cmт. ширине са 5 cmт. широком пантљиком за везивање само 9 круна.

На даље препоручујем се као стручњак (позлатар) за свемогуће позлатарске радове, односно нове иконостасе, певнице, Христов гроб и остало, као и понове свих позлатарских радова уз савесну, лепу израду и врло солидну цену.

Многа признања кроз мојих 18 година опстанка у Новом Саду јамче за солидну и поштenu послугу.

Илустроване ценовнике на захтев шаљем уз пошиљку 1 круне, која се свота после сваке, па и најмање поруцбе, одрачунава. С особитим поштовањем

Шељем мустре на захтев.

ЛУЈА ТАУША

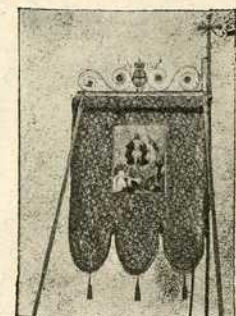
Рипида масном бојом израђене иконе од лима washgold позлата 7 ф. 50 и. (или 15 круна) и месинг политирато 10 ф. 50 и. (или 21 круна).

Барјак вулени дамаст 26 ф. (или 52 круне) свилени 40 до 50, 65—80 ф. (или 130—160 круна)

35, 45, 55 ф. (или 70, 90, 110 круна.)

Од 250—600 ф. (или 500 до 1200 круна)

ТВОРНИЦА СРПСКО-ПРАВОСЛ. ЦРКВЕНИХ УТВАРИ МИЛАНА ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ, Фрање Деака трг бр. 2.

Препоручује најчтиввије своју творницу слав. српским црквеним општинама и јавља да израђује строго по нашем црквено-православном типу све ствари које у ту стругу спадају, а за солидну израду као и за умерене цене јамчим. Примера ради наводим овде поједине артикле и цене им; као:

ОДЕЖДЕ светле од фор. 30, 35, 40, 50, до 100 фор. Одежде од правог свиленог дамаста и гондраја од фор. 80, 100, 120 до 150 фор. и т. д. Одежде прве од 25—70 фор. — **ЦРКВЕНИХ БАЊАНА** од фор. 20, 25, 40, 50 до 60 фор. — **ЦРКВЕНИХ МАЛИХ ЛИТИЈА** од фор. 60, 80, 100 до 140 фор. — **ЦРКВЕНИХ ВЕЛИКИХ ЛИТИЈА** од фор. 140, 180, 220, 300, 400 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНО НЕБО** од фор. 90, до 200 фор. а са чистим златом извезено на најфајнијој кадио од фор. 400—1000 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНЕ КАДИОНИЦЕ** од фор. 12, 15, 18, 28 до 30 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНИХ РИПИДА** од фор. 10, 14, 17, 20 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНИХ КАНДИЛА** од фор. 6, 8, 10, 12, 15 фор. — **ЦРКВЕНИХ ЗАВЕСА ЗА ДВЕРИ** од фор. 6, 8, 10, 15 до 20 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНИХ ЗАСТИРАЧА ЗА ЧАСНЕ ТРПЕЗЕ** од 12, 16, 20, 30, 40, 50, 60 фор. и т. д. — **ЦРКВЕНИХ НАЛОЊА** од фор. 8, 12, 16, 20, 30, 40 фор. итд. — **СВЕТИХ ПРАВОСЛ. ИКОНА** (по строго правосл. типу) од фор. 6, 8 до 12 фор. све масном бојом и руком израђене.

Даље част ми је препоручити преч. г. свештеницима шешира, камилавки, ћелепуша и појасева. — На захтевање п. н. муштерији шаљем бесплатно и франко начрте, мустре и прорачуне.

90 12—28

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована **патентирана са отвореним одушкама провиђена звона**, која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

52

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленајској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленајском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом тађаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира. Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.